

Virksomhedens vertikale afgrænsning II

Erhvervsøkonomi

Asger Lau Andersen

Økonomisk Institut, Københavns Universitet

Vertikal afgrænsning: Skal virksomheden **købe eller producere selv** ("*make-or-buy*")?

Sidste gang:

- Argumenter for at købe: Stor- og samdriftsfordele, agency-problemer og indflydelsesomkostninger
- Argumenter for at producere selv: Beskyttelse af privat information, koordination, transaktionsomkostninger, herunder bla. *hold-up*-problemet

I dag: Under hvilke omstændigheder er argumenterne for at købe stærkere end argumenterne for at producere selv?

- Teknisk efficiens vs. organisatorisk efficiens
- Betydningen af stordriftsfordele, relationsspecifikke aktiver og virksomhedsstørrelse

Teknisk efficiens vs. organisatorisk efficiens

Ved sammenligning af to organisationsformer skelnes mellem:

- **teknisk efficiens**: produktionsmetoden med de laveste produktionsomkostninger anvendes
- **organisatorisk efficiens** ("*agency efficiency*"):
transaktionsomkostninger, agency-omkostninger,
indflydelsesomkostninger minimeres

Oliver Williamson (Nobelpris 2009): Den optimale grad af vertikal integration minimerer summen af teknisk og organisatorisk inefficiens.

Teknisk efficiens vs. organisatorisk efficiens

Lidt notation:

- ΔT - den tekniske omkostningsfordel ved markedsløsninger
- ΔA - den organisatoriske omkostningsfordel ved markedsløsninger
- $\Delta C = \Delta T + \Delta A$ - den samlede omkostningsfordel ved markedsløsninger

Typisk gælder:

- Markedsløsninger er mindst ligeså teknisk efficiente som integrerede løsninger (en underleverandør kan kopiere den produktionsmetode, virksomheden selv ville have brugt) $\implies \Delta T > 0$
- Markedsløsninger kan være mere eller mindre organisatorisk efficiente end integrerede løsninger (transaktionsomkostninger vs. agency- og indflydelsesomkostninger) $\implies \Delta A \gtrless 0$
- Den samlede omkostningsfordel ved markedsløsninger kan derfor være både positiv og negativ, $\Delta C \gtrless 0$

Hvad bestemmer den optimale organisationsform?

En virksomhed har brug for at få udført en bestemt opgave (udvikling af nyt produkt, produktion af inputfaktor, distribution, marketing). Under hvilke omstændigheder er det bedst at udføre funktionen selv, og hvornår er det bedst at købe sig til det på markedet?

Tre afgørende faktorer, der påvirker ΔT og ΔA :

- 1 Opgavens "specificitet" (hvor specialiseret er den funktion, der skal udføres? Kræver udførelsen relationsspecifikke investeringer? Kræver den kendskab til følsom privat information?)
- 2 Stordriftsfordele i produktionsteknologien
- 3 Virksomhedens markedsandel

Hvad bestemmer den optimale organisationsform?

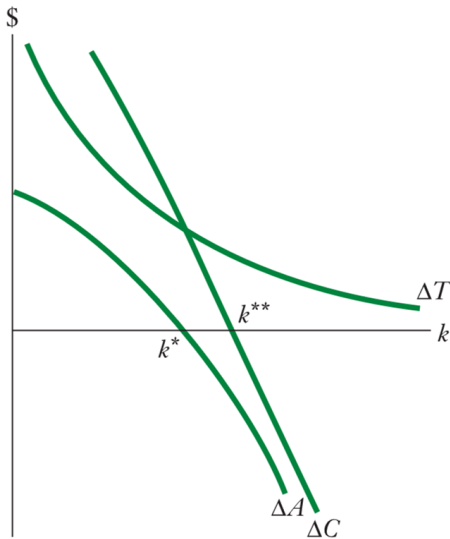
ΔT er alt andet lige større, når

- opgaven er mindre specifik \rightarrow underleverandøren kan bedre udnytte givne stordriftsfordele
- der er stordriftsfordele i den teknologi, som bruges til udførelse af opgaven \rightarrow underleverandøren kan bedre udnytte disse ved at producere til flere aftagere
- virksomhedens markedsandel er lille \rightarrow integrerede løsninger kan ikke udnytte stordriftsfordele "in-house" i samme grad som ekstern underleverandør, som kan servicere hele markedet.

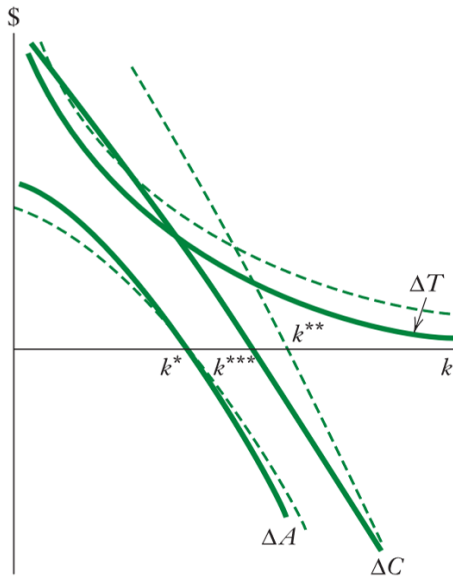
ΔA er alt andet lige større, når

- opgaven er mindre specifik \rightarrow mindre risiko for hold-up
- udførelsen af opgaven ikke kræver kendskab til følsom privat information eller meget nøjagtig koordination

Omkostningsefficiens og specificitet: Illustration

Effekten af større skala i transaktionen: Illustration

Checkspørgsmål

- 1 Airbus ønsker en særlig type sæde i deres nye passagerfly, som er helt anderledes end sæderne i andre flymodeller. Bør vi forvente, at Airbus producerer det selv, eller at de køber hos en underleverandør?
- 2 En mindre dansk cykelproducent er specialiseret i cykler med stel i forskellige motiver og farver. Bør vi forvente at cykelproducenten selv producerer cyklens gearsystem, eller at de køber hos en underleverandør?
- 3 DSB skal bruge nye tog til at servicere strækningen Århus-København. Bør vi forvente, at DSB køber togene fra en ekstern leverandør, eller at de producerer dem selv?
- 4 En virksomhed producerer avanceret hospitalsudstyr til behandling af særlige kræftformer. Bør vi forvente, at virksomheden anvender sine egne teknikere til installation af udstyret og efterfølgende service, eller at de betaler eksterne teknikere for at udføre denne funktion?

Indtast svar i Socrative (room name: ERHVERVSOKONOMI2021).

- Forvent vertikalt disintegrerede virksomheder når
 - der er betydelige stordriftsfordele
 - virksomhederne har små markedsandele
 - den opgave, der skal udføres, er "standard"
- Forvent vertikalt integrerede virksomheder
 - der er små eller ingen stordriftsfordele
 - virksomhederne har store markedsandele
 - den opgave, der skal udføres, er "specifik"